Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXII. Cena lista je $6.00

Entered as second-class matter January 14, 1913, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 5. JANUARJA (JANUARY 5), 1940

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 4

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Roosevelt naglasil potrebo enotnosti v poslanici kongresu

Predsednik obsodil vlado nasilja, diktatorje in demagoge, ki so pognali narode v krvavi konflikt. Amerika mora še nadalje ostati glavna sila v gibanju, čigar cilj je dosega trajnega in pravičnega miru. Ojačanje narodne obrambe

WASHINGTON, D. C., 4. jan. —Predsednik Roosevelt je danes predložil kongresu budžet (proračun) za fiskalno leto 1940-1941. Budžet izkazuje osem in pol milijarde dolarjev izdatkov in tri milijarde deficita v letu 1941.

WASHINGTON, D. C., 4. jan. —Predsednik Roosevelt je danes imenoval justičnega tajnika in bivšega governerja v Michiganu Franka Murphyja za člana vrhovnega sodišča, na njegovo mesto je pa imenovan solicitator Robert R. Jackson.

Washington, D. C., 4. jan.—"Narodna enotnost je v realnem in globokem pomenu fundamentalna zaščita vseh demokracij."

S temi besedami je predsednik Roosevelt v svoji poslanici ob otvoritvi rednega zasedanja kongresa opozoril ameriški narod, naj se mirno, strpno, odločno in v duhu kooperacije loti reševanja svojih notranjih in zunanjih problemov. Demonstrirati mora predvsem svetu, ki je pričel razpadati zaradi vojn, katere so podžgali diktatorji in demagogi, da Amerika je in mora še nadalje ostati glavna sila v gibanju, za dosego trajnega in pravičnega miru.

"Želim, da sleherni izmed nas posveti vse svoje energije glavnemu cilju, ki je bodočnost našega naroda," je rekel predsednik. "S tem ne mislim samo na odnošaje z zunanjim svetom, temveč tudi na našo bodočnost, naše delo, našo varnost, blaginjo, srečo, življenje naše mladine, ki je neizbežno prizadeta v vseh fazah povezanosti s tem svetom. Bodoči svet bo nevaren prostor, v katerem bo treba živeti, če ga bo vladala sila v rokah nekaj posameznikov. To velja tudi za Ameriko."

Roosevelt je v svoji poslanici o "stanju Unije" najbolj naglašal odnošaje z zunanjimi državami. Notranjih problemov kot so brezposelnost, narodno zdravje, vzgoja in hranitev narodnega bogastva se je le deloma dotaknil. Povedal je, da bo v drugi poslanici, ki jo bo naslovil kongresu, predlagal naložitev novih davkov za ojačanje narodne obrambe. Pozval je kongres, naj podaljša veljavnost zakona glede sklepanja izmeničnih trgovinskih pogodb, ki poteče v prihodnjem juniju, da bo Amerika še nadalje lahko vodila kampanjo v prilog miru.

Predsednik je ošvrkal svoje politične nasprotnike, ki mu očitajo, da hoče pognati Ameriko v vojno. "To se ne bo zgodilo," je dejal, ko je udaril po zagovornikih popolne ameriške izolacije. "Velika razlika je med vprašanjem, ali se Amerika drži proč od vojne in argumentom, da evropska vojna ni naša zadeva. Nam ni treba iti v vojno z drugimi narodi, lahko pa sodelujemo z njimi v naporih za tak mir, ki bo odvzel breme svetu in koristil tudi nam."

Thomas E. Dewey, ki bi rad postal predsedniški kandidat republikanske stranke, je dobil klofuto od Roosevelta, dasi predsednik ni omenil njegovega imena. Dewey je v svojem nedavnem govoru v Minneapolisu, Minn., napadel Rooseveltov 'new deal' in ga označil za filozofijo defitizma in obupa. Okrcal je dalje republikanske senatorje in kongresnike, ki so v zadnjem zasedanju kongresa zagovarjali politiko ameriške izolacije.

"Čas, ko je politična stranka lahko zavajala ljudstvo z lepo donečimi gesli, ko se je proglašala za mirovno stranko ali mirovni blok, je minil," je rekel predsednik. "Ta gesla spadajo Združenim državam kot celoti, vsakemu moškemu, ženski in otroku v Ameriki. Mi smo stali pred realnim problemom bojazni in defitizma l. 1933. Takrat smo morali računati z dejstvi, zato smo se lotili reševanja problemov z akcijo, ne z besedami."

Roosevelt je zaključil svojo poslanico z deklaracijo, da upa, da se bo kongres v tem zasedanju podal na delo in pri tem upoštoval potrebe ameriškega naroda in storil vse, kar je v njegovi moči, da zaščiti njegovo varnost in blaginjo.

Ameriški komunisti so zarotniki

Kongresnik Dies predložil dokaze

Washington, D. C., 4. jan.—Diesov kongresni odsek, kateremu je bila poverjena preiskava neameriških aktivnosti, je včeraj poročal kongresu, da je zbral neovrgljivo evidenco, da je ameriška komunistična stranka zarotniška organizacija v službi tuje države, ki pa v Ameriki paradira kot politična stranka.

Poročilo, ki so ga podpisali vsi člani Diesovega odseka, vsebuje tudi obsodbo Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije v tej deželi, in vseh drugih nacijskih in fašističnih grup. Voditelji teh so označeni kot raketirji in podžigalci rasnega sovraštva, ki bi radi s silo postavili diktaturo v Ameriki.

Poročilo naglaša, da je primeroma malo število Američanov zapletenih v prevratnih aktivnostih tujih grup. Komunisti, nacijі in fašisti so s svojo propagando dobili na svojo stran le okrog milijon ljudi.

Kakor vse kaže, bo kongres dovolil nadaljnjo vsoto za financiranje preiskave neameriških aktivnosti. Kongresnik Dies, načelnik odseka, je dejal, da je dosedanja preiskava dosegla le površje, bodoča pa bo posegla v globino in odkrila zarotniške aktivnosti tujih vlad v Ameriki, voditeljev komunistov, nacijev, fašistov in drugih prevratnih grup.

Naciji iščejo nove vire dohodkov

Berlin, 4. jan.—Nacijske avtoritete sestavljajo odredbe, da dobijo nove vire dohodkov za financiranje vojne. Na blago, ki ga smatrajo za luksus, bo naložen nov davek. Nemci, ki imajo še prihranke, bodo pozvani, naj jih izroče oblastem.

Poljski voditelji obdolženi nesposobnosti

Angers, Francija, 4. jan.—General Vladislav Sikorski, predsednik poljske vlade v izgnanstvu, je obdolžil člane bivše poljske vlade v Varšavi nesposobnosti in zanemarjanja dolžnosti. Dejal je, da so oni odgovorni za podjarmljenje poljske republike po nacijski Nemčiji. Svojo nesposobnost so demonstrirali tako v militarističnih kot v političnih in ekonomskih zadevah.

Prelom med Rusijo in zavezniki?

Angleški poslanik zapustil Moskvo

London, 4. jan. — Pretrganje diplomatičnih odnošajev med Veliko Britanijo in Rusijo in celo vojna med zavezniki in Sovjetsko unijo ni izključena po mnenju poučenih krogov. Ideja prevladuje, da mora Stalinova vlada podvzeti prvi korak glede formalnega preloma diplomatičnih odnošajev z Veliko Britanijo in Francijo, ki sta že obljubili, da bosta podpirali finsko republiko v vojni proti Rusiji. Pred nekaj tedni je bila v razmahu agitacija, da se morata Anglija in Francija izogniti vojni s sovjetsko Rusijo za vsako ceno, toda situacija je danes drugačna.

Situacija se je spremenila, ko so finski brambovci demonstrirali svojo sposobnost in junaštvo v spopadih z ruskimi četami. Iz tega sklepajo, da se bo Finska lahko upirala ruski premoči, če bo dobila podporo pri zaveznikih v obliki bojnih letal, orožja in drugega materiala. Anglija in Francija bosta morali pomagati Finski, kajti če bi bila porażena, bodo ruske čete morda invadirale Švedsko in Norveško, s tem bi pa nastale nove komplikacije, ki bi ogražale zavezniške interese. Angleški in francoski državniki se zavedajo, da nadaljevanje politike "neintervencije" v rusko-finski vojni ni več mogoče.

Dasi je zdaj še prezgodaj napoved glede odprtega preloma med Stalinovo vlado in zavezniki, znamenja kažejo, da mora priti odločitev prej ali slej. William Seeds, angleški poslanik v Moskvi, je bil pozvan domov k posvetovanju, da poroča premierju Chamberlainu in članom njegovega kabineta o rezultatu razgovora z Molotovom, sovjetskim premierjem in zunanjim komisarjem.

Druga prilika za izčiščenje pojmov bo prišla, ko bo angleška vlada objavila dokument s pojasnilom, zakaj so se pogajanja za sklenitev vojaške zveze s sovjetsko Rusijo razbila. Dokument bo vseboval detajle zahtev sovjetskih voditeljev glede "zaščite" Rusije na Baltiku. Pogajanja so se razbila v glavnem zaradi tega, ker Anglija ni hotela pristati na sovjetske zahteve, ki so ogražale nevtralnost držav ob meji Rusije.

Nemčija gradi nove podmornice

Nacijski pritisk na nevtralne države

Pariz, 4. jan. — Uradni krogi poročajo, da je Hitler odredil gradnjo novih podmornic, da bo Nemčija lahko vodila protiblokado na morju proti Veliki Britaniji in Franciji. Te bodo majhne podmornice s tonažo 150 ton in posadko dvajsetih mož. Na podmornicah s tonažo 750 ton mora biti posadka 60 mož.

Druga vest iz zanesljivega vira se glasi, da je Nemčija v zvezi z izvajanjem pritiska na nevtralne države vložila protest pri italijanskih avtoritetah glede pošiljanja italijanskega blaga in izdelkov v Francijo in Anglijo. Francoski krogi naglašajo, da je Italija nevtralna v vojni med Nemčijo in zavezniki, toda Hitler se boji, da bo revidirala svoje stališče, ako se bo pojavila prilika. Na bazi tega dejstva je nacijski protest v Rimu razumljiv.

Delavski zaupniki v vladnih odborih

Zahteva podpredsednika Ameriške delavske federacije

Washington, D. C. — (FP) — Zadostno delavsko reprezentacijo v vladnih odborih in komisijah, ki bodo izbrane v smislu načrta industrijske mobilizacije, je zahteval Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije, v svojem govoru na zborovanju Zaščitne konference mezdnih delavcev.

On je v svojem govoru oplazil program izmeničnih trgovinskih pogodb državnega tajnika Cordella Hulla, o katerem je dejal, da je v nasprotju s federalno ustavo. Predlagal je naložitev dodatnega davka na uvoz blaga iz tujezemstva.

"Ako se bo po temeljiti diskuziji pokazalo, da je načrt industrijske mobilizacije vitalnega pomena za varnost naroda v času vojne, tedaj moramo začeti s kampanjo, da dobijo reprezentantje delavstva besedo v vladnih odborih," je rekel Woll. "Poleg drugih stvari je naša dolžnost, da skrbno pazimo, da zakoni, ki ščitijo delavske interese in pravice, ne bodo razmrcvarjeni pod nobeno prefvezo."

Mehika ustavila pogajanja glede zasege oljnjakov

Mexico City, 4. jan. — Tu pravijo, da je predsednik Cardenas zaprl vrata nadaljnjim pogajanjem glede zasege lastnine tujih oljnih družb v Mehiki. V svoji poslanici je že prej namignil, da je proti vsaki poravnavi kontroverze, ki bi določala delitev kontrole lastnine 17 ameriških, britskih in holandskih oljnih kompanij, katero je mehiška vlada zasegla 18. marca preteklega leta. Prejšnje poročilo se je glasilo, da bo poslanik dr. Francisco Najera prinesel s seboj nov načrt glede poravnave spora med mehiško vlado in oljnimi kompanijami, ko se bo vrnil v Washington prihodnji teden.

Angleži uničili dvajset parnikov

New York, 4. jan. — Dočim je uničenje nemške bojne ladje Admiral Graf Spee v bližini urugvajskega obrežja vzbudilo svetovno pozornost, je svet šele zdaj izvedel, da so Angleži sami razdejali dvajset parnikov in ladij, toda iz drugačnega namena nego Nemci. Povest o tem sta povedala Frank Davies in John K. Newton, avstralska inženirja, ki sta dospela iz Anglije v New York na krovu parnika Georgic. Oba sta bila člana inženirske posadke, ki je vodila dela v zvezi z uničevanjem parnikov. Vsi so bili potopljeni v zalivu pri Scapa Flowu z namenom, da razvaline preprečijo vstop nemškim podmornicam v to angleško pomorsko bazo.

Norveška izgubila 24 trgovskih parnikov

Oslo, Norveška, 4. jan. — Vlada je naznanila, da so mine in podmornice uničile 24 norveških trgovskih parnikov, odkar je izbruhnila evropska vojna, 99 mornarjev pa je izgubilo življenje. Norveška je utrpela največje izgube izmed nevtralnih držav v tej vojni.

Murphy postane vrhovni sodnik

Washington, D. C., 3. jan.—Iz zanesljivih uradnih krogov se doznava, da bo predsednik Roosevelt imenoval Franka Murphyja, federalnega justičnega tajnika, za člana federalnega vrhovnega sodišča. To se bo zgodilo jutri ali v petek.

FINCI NAPADLI RUSKO BAZO V ESTONIJI

Čete zasledujejo ostanke poražene ruske divizije

SVARILO SOVJETSKEGA DIPLOMATA

HELSINKI, 4. jan.—Finske čete na smučeh so spravile v past drugo sovjetsko divizijo v okolišu jezera Kianta.

STOCKHOLM, 4. jan.—Social Demokraten poroča, da so danes finski letalci metali letake v ruščini na Leningrad. Letaki so obvestili Leningrajčane, da se Finci borijo le za svojo neodvisnost in ne napadajo nikogar.

MOSKVA, 4. jan.—Sovjetski vojni stan poroča, da ni nič važnega s finskega bojišča.

Helsinki, Finska, 4. jan.—Nova ruska letalska baza na estonskem otoku Oeselu je bila sinoči tarča bomb finskih letalcev, ki so jo deloma uničile. S te baze so odhajali ruski letalci proti Finski, kjer so potem bombardirali mesta, utrdbe na otoku Abo in finska pristanišča. To bazo je morala Estonija odstopiti Rusiji, ko je dobila ultimat iz Moskve v novembru preteklega leta.

Ogledniški letalci so povedali, da so Rusi pogasili ogenj, ki so ga zanetile finske bombe, toda povzročena škoda je ogromna. Finska uradna poročila le redkokdaj omenjajo aktivnosti vojaških letalcev. Finska letala, ki so se udeležila napada na rusko letalsko bazo v Estoniji, so bila prej aktivna v bombardiranju proge ruske železnice, ki spaja Leningrad z Murmanskom, sovjetsko luko ob arktiku.

Finski vojaki na smučeh zdaj zasledujejo ostanke ruske vojaške divizije, ki je bila porażena v bitki na jezeru Kianti. Od divizije 17,000 mož je ostalo le dva tisoč mož, vsi drugi so bili ubiti v bitki. Ti sestradani ruski vojaki se zdaj skrivajo v gozdovih in finski brambovci so jim za petami. V tej bitki so znašale finske izgube le okrog sto ubitih in ranjenih.

Uradno vojno poročilo se glasi, da so finski brambovci zasegli 250 ruskih tovornih avtov, 500 drugih vozil, štiri protiletalske topove, 300 konj, 27 težkih topov, 15 tankov in veliko količino streliva in drugega bojnega materiala.

London, 4. jan.—Publicijski biro tukajšnjega sovjetskega poslaništva je posvaril javnost, naj ne verjame fantastičnim poročilom o velikih finskih zmagah v bitkah z Rusi, ki prihajajo iz Helsinka, Finska, in glavnih mest škandinavskih držav. Delati ne sme zaključkov na podlagi dvomljive evidence o ruskih porazih.

Povodenj zajela turške pokrajine

Čez 1500 ljudi utonilo

Ankara, Turčija, 4. jan.—Potresni katastrofi, ki je zadela Anatolijo zadnji teden, so se zdaj pridružile povodnji. Po silnih deževnih nalivih so reke in potoki prestopili svoje bregove in poplavili pokrajine. Nekatere vasi so popolnoma uničene.

Najmanj 1500 ljudi, moških, žensk in otrok, je utonilo. Neko poročilo pravi, da je voda razdejala 2500 hiš in poslopij, samo v enem mestu. V pokrajini Yozgadi so se pojavili novi potresni sunki in porušili več vasi. Tu sodijo, da je potres zahteval najmanj 45,000 življenj, čez 30,000 pa je bilo ranjenih. Materialna škoda je ogromna.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Jos. Šenica iz West Winfielda, Pa., je 3. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Pueblske novice

Pueblo, Colo. — Lojze Mihelčič, star rojak, je imel nekaj dni pred božičem velik "trouble" s policijo, ko je v hipu abnormalnega stanja zagrozil v nekem lokalu, da ustreli vsakogar, ki se mu približa. Pozvana policija ga je lovila skozi okno in po strehi sosednje hiše s solzavkami in ga končno dobila v pesti brez kakšne hujše nesreče. Ker je policaj postopal z Mihelčičem precej trdo, so ga odpeljali v bolnišnico. — Tukajšnja slovenska zadruga ima opravek z zdravstvenimi oblastmi zaradi nevoščljivosti in maščevalnosti privatnih trgovcev, ki nasprotujejo, da bi zadruga prodajala svoje dobro in sveže meso tudi malim trgovcem. Zadrugo zastopa naš odvetnik Kočevar in upanje je, da se zadeva dobro izteče za zadrugo. — Rojak Tekavec se je našim ljudem predstavil za federalnega uradnika, ki lahko proti plačilu preskrbi državljanski papir. Ukanil ni nikogar, ker so ga prej prijeli in postavili pod $1000 kavcije.

Pes priklical pomoč rojaku

Eveleth, Minn. — Anton Zakrajšek, policijski narednik, bi se bil pred nekaj dnevi zadušil od strupene ogljikove kisline v garaži, če ne bi bil njegov pes energično lajal pred garažo, ko se je njegov gospodar onesvetil zraven avta. Pasje lajanje je priklicalo soseda Maksa Volčanška, da je šel pogledat v garažo in videl je, kaj se je zgodilo. Zakrajška so rešili in ga odnesli v hišo, kjer je kmalu okreval.

Nov grob v Pennsylvaniji

Coverdale, Pa. — Zadnje dni je tu umrl Filip Nuncij, star 41 let in rojen v Baču na Notranjskem. V Ameriki je bil 19 let in tu zapušča ženo, sina in dve sestri, v Argentini dva brata in v starem kraju dva brata in dve sestri. Bil je član društva 427 SNPJ in tudi SSPZ.

Obiski v Pennsylvaniji

Baggaley, Pa. — Mimi Matko iz Chicaga, Ill., se je mudila tu na obisku teden dni čez praznike.

Lassalske vesti

La Salle, Ill. — Pred dnevi je tu umrl John Perko, star 70 let in rojen pri Sv. Margareti na Dolenjskem. V Ameriki je živel 40 let. — Dalje je umrl 24-letni Anton Režen, rojen tukaj.

Nov grob v Jolietu

Joliet. — Dne 26. decembra je tu umrl John Judnič, star 30 let in rojen v Ameriki. Zapušča očeta, štiri brate in tri sestre.

Nov grob na zapadu

Denver, Colo. — Pred nekaj dnevi je tu umrl Jos. Prijatelj, po poklicu gostilničar, ki je tu bival čez 36 let.

Upepeljevanje narašča v Združenih državah

Chicago, 4. jan. — Zveza za posvečevanje upepeljevanja mrličev v Ameriki poroča, da je bilo v zadnjih petih letih 182,045 mrličev upepeljenih v Združenih državah in Kanadi, kar je 36,069 več kot v dobi prejšnjih petih let. V Združenih državah je danes že 150 krematorijev.

Zmaga unije trgovskih klerkov

Baltimore, Md. — Pogodba, ki določa zvišanje plače $176,000 letno, je bila pravkar podpisana med upravo Food Fair Markets in Retail Clerks International Protective Assn. ter Amalgamated Meat Cutters & Butcher Workmen. Pogodba krije čez tri tisoč delavcev v Pennsylvaniji, Marylandu in Delawaru.

NACIJSKI KROGI ZAPRETILI Z INTERVENCIJO

Nemčija bo posegla v rusko-finski konflikt

ARETACIJE ČEŠKIH ČASTNIKOV

Berlin, 4. jan.—Nemška javnost je bila včeraj prvič informirana o možnosti izbruha splošnega konflikta zaradi Finske. Nacijski listi so namreč ponatisnili članek, ki ga je objavila Krasnaja Zvezda, organ sovjetske oborožene sile. Listi so na splošno odobrili vsebino članka v svojih komentarjih.

Članek vsebuje oster napad na Veliko Britanijo in Francijo in jima očita, da hočeta razširiti vojno z Nemčijo na druge države z dajanjem potuhe in pomoči Finski, ki se upira ruski oboroženi sili. Nacijski tisk opozarja, da Nemčija ne bo stala na strani in mirno gledala na početje Velike Britanije in Francije, ki sta obljubili, da bosta poslali vojaške čete na pomoč Finski. Nacijski tisk je ponatisnil poročila iz francoskih listov s pozivi, naj Francija pošlje čete na Finsko in bojne ladje na Črno morje. Tisk je dalje objavil vesti o koncentraciji angleških in francoskih čet v zapadni Aziji in da bo Francija poslala 10,000 izurjenih vojakov na Finsko.

"Taka akcija," pravijo nacijski krogi, "bo dobila takojšen odmev v Nemčiji. Ona bo direktno posegla v konflikt med Rusijo in Finsko."

Nacijski tisk je posvaril tudi Švedsko in Norveško, naj se ne družita z Veliko Britanijo in Francijo in sodelujeta z njima pri transportaciji vojaških čet na Finsko. Ako bosta to storili, ju Nemčija ne bo več smatrala za nevtralni državi.

V Berlin je prišla vest, da je bilo skoro tisoč bivših češkoslovaških vojaških častnikov, več uradnikov Škodovih municijskih in orožnih tovarn in žurnalistov aretiranih na Češkem in Moravskem, ki sta pod protektoratom Nemčije. Aretacije so bile odrejene pred božičem, toda vest o teh je bila šele zdaj objavljena. Skoro vsi so bili aretirani na obtožbo, da so dajali militaristične informacije Poljski in tajno pošiljali svoje rojake v Francijo in Anglijo, kjer so se pridružili češki legiji.

Francozi uničili nemška bombnika

Angleško letalo padlo na tla v Belgiji

Pariz, 4. jan.—Dva nemška bombnika sta bila sestreljena v bitki s francoskimi letalci v zraku nad zapadno fronto, se glasi uradno poročilo. To dostavlja, da se je včeraj vršilo več prask med francoskimi in nemškimi stražami na zapadni fronti.

Bruselj, Belgija, 4. jan.—Angleško bojno letalo, katero je pobegnilo pred nemškimi letalci, je včeraj treščilo na tla v plamenih v Belgiji. Eden letalec se je ubil, dva pa sta bila težko ranjena.

Berlin, 4. jan.—Uradna časopisna agentura DNB omenja spopad med nemškimi in angleškimi letalci, ki se je vršil v zraku nad Merzigom, na severni strani zapadne fronte. Vest pravi, da ni nobeno angleško letalo invadiralo nemškega ozračja, eno pa je bilo sestreljeno v bitki. Nemci niso izgubili nobenega letala.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1940), poleg Vašega imena na naslovu pomeni, da vam je z tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Glasovi iz naselbin

"Kralj na Betajnovi" v metropoli

Cleveland, O. — V nedeljo, 14. januarja, bo dramsko društvo Anton Verovšek iz collinwoodske naselbine uprizorilo za Cankarjevo ustanovo igro "Kralj na Betajnovi". Igra se bo vršila v Narodnem domu na St. Clair Ave. Pričetek ob treh popoldne. Cene vstopnicam so v predprodaji 30c in na dan prireditve pri blagajni 40 centov. Pri popoldanskem programu bodo sodelovali pevci raznih pevskih zborov. S tem se bo zadovoljilo tiste, ki ljubijo igre in tiste, ki jim je lepo petje nad vse. Po končanem popoldanskem programu se bo pa vršila prosta zabava in ples, za katerega bo igral Yankovičev orkester.

Upamo in želimo, da bo napredna javnost v Clevelandu in v okoliških naselbinah zopet razumela naš klic in napolnila avditorij Narodnega doma do zadnjega prostora.

Potrebno je, da se od časa do časa zamislimo, kako se počuti posamezen igralec, ki podarja svoj čas ob večerih za vaje in muči svoje možgane z učenjem samo zato, da bi koristil narodni in delavski kulturi, za katero bi moral delovati vsak posameznik, ker gre za koristi celote. Ko se pa na dan uprizoritve odgrne zastor, kaj vidi? Na mesto ljudi, prazne stole. Srce se mu krči, najrajši bi zbežal in pustil na cedilu še tiste, ki so prišli. V takem momentu je treba celega človeka, da sam sebe premaga — in igralci so po večini taki ljudje.

Bodimo kulturni v dejanjih in ne samo v besedah, posebno še, kadar gre za socialne drame. Mi vsi vemo, da Ivan Cankar ni pisal socijalnih dram zato, da bi sam sebi koristil. Pač pa jih je pisal zato, da bo zbudil človeka v slovenskem delavcu in kmetu, katerega so držali k tlom duševno in telesno razni filistri. In v igri "Kralj na Betajnovi" je to jasno pokazal. Prepričajte se sami, če ni tako. V nedeljo, 14. januarja, bo ta dan. Pridite!

L. Z., tajnik C. U.

Naše napake in pomanjkljivosti

New Philadelphia, O.—Predno nadaljujem, želim vse zavednim delavcem in delavkam veselo in bolj napredno leto 1940 kakor smo ga imeli 1939. Zavrgli smo stari koledar in rabili bomo novega. Vprašanje je, če bomo prav tako storili z našimi napakami in pomanjkljivostmi in jih nadomestili z boljšimi idejami in z življenjskim standardom, do katerega smo upravičeni? To je zdaj neobhodno potrebno vsem delavcem.

Ampak je vprašanje, ali ga bodo delavci dosegli, dokler ne bodo znali sami razločevati, kaj jim škoduje in kaj koristi. To je naša napaka, katero bi lahko odpravili, ako bi se bolj zanimali kakor do sedaj. Tako pa izrabljajo nezavedne na vse načine, kar priča sledeči dogodek, ki se je odigral na jugu leta 1939.

Javnosti je znano, da imajo na jugu otroci otroke. V nekem kraju se je pojavil verski fanatik, ki se je proglasil za živega Kristusa, da reši grešni svet. Na svojo stran je pridobil precejšnje število nevednežev, ki so mu verjeli in mu sledili. Začel jih je učiti svojo vero, kako morajo živeti, da bodo prišli v nebesa. Skušal je delati čudeže, jih hranil z vsakovrstno zelenjavo, korenjem in koreninicami ter jih na vse načine mučil v Adamovi obleki. Afera je končno prišla pred sodno oblast. Ko je sodnik zaslišal priče in grešnike, se je izrazil, da nima nič proti temu, če kdo verjame v take fraze.

Žalostno, ker je delavska para še tako daleč za solncem in lahkomišljena. In to v teh kritičnih časih.

Tudi v Ohiu bi potrebovali, da bi prišel tisti Kristus, ki je nasitil 5000 ljudi s petimi hlebi kruha in dvema ribama. Z veseljem bi ga sprejeli relifni direktorji, ki prakticirajo, da bi brezposelne in druge siromake nasitili na sličen način, le da se jim to še ni posrečilo. Kot je znano, je meseca novembra relifna kriza dosega višek. V urad clevelandskega župana je navalilo stotine lačnih, ki so zahtevali hrane, tudi suhih češpelj. Odslovil je 12,000 družin z relifa brez suhih češpelj. Tolažil jih je, da ne bo nikdo lačen, obenem pa pozival delavske organizacije, naj mu gredo na roko in pomagajo hraniti lačne. To izgleda tako, kadar so lačni, naj jih delavci hranijo; kadar bo pa kaj za pobijati, kar bi delavcem koristilo, bodo pa politiki poskrbeli.

Ko sta se clevelandski župan in ohijski governer pregovarjala glede relifa, se je njima pridružil še predsednik Roosevelt, ki je rekel, da ne sme nihče stradati in da bo zato že on poskrbel. On ima res veliko moč, toda nimam upanja, da bi bil tako mogočen, da bi nihče ne stradal. Ko bi prihranili tiste tisočake, ki so jih zapravili proti Bigelowovemu načrtu, bi jim prav prišli. Gotovo bi problema ne rešili, ampak bi lahko nahranili tistih 12,000, ki so jih odslovili brez suhih češpelj.

Delavec, tukaj imaš živo sliko, kaj se dogaja s teboj. Kadar potrebuješ pomoči, ni denarja; kadar pa je treba kaj pobijati, kar bi bilo v tvojo korist, tedaj pa razpolagajo z milijoni. Kakšna rabuka je bila proti Bigelowovemu planu in proti 2% davku. Kričali so, da bo vsa država propadla; da ne bo WPA, ne direktnega relifa. To dvoje bi lahko svobodno propadlo, ker delavcu dosti ne koristi; koristi več onim, ki ga delijo. Delavec potrebuje dela in življenjskega standarda, do katerega je upravičen. Njega so strašili, kakšne davke bo plačeval. No, sedaj smo davkov prosti, ko je Bigelowov načrt propadel. Toda nisi jih slišal grmeti proti 3% nakupnemu davku od $70,000,000. Zakaj ne? Zato, ker smo s tem davkom delavci direktno obremenjeni. Breme za Bigelowov načrt bi pa nosili oni, ki sedaj plačajo malo davkov ali pa nič. To je glavni vzrok, da so bili proti temu načrtu v Ohiu.

In tem elementom se je bil pridružil tudi dr. Townsend. Se razume, da vsled tega, ker se boji za svoj biznis, da bi ne propadel. O njem je Arthur L. Johnson napisal članek, ki je karakteriziral Townsendov načrt kot "a wisp of straw that cows will fellow but never reach." On mora že vedeti, ker je bil v Townsendovi službi in je prejemal $450 na mesec. On je rekel, da je pustil službo, ker je spoznal, "da so neiskreni."

Kdor zasleduje, kaj se dogaja v Washingtonu, lahko pride do prepričanja, da do danes ni bil sprejet še noben zakon, ki bi delavcu direktno koristil. Če ga sprejmejo v njegovem imenu, imajo koristi od njega drugi. V Ohiu imamo brezposelnostno zavarovanje, ki ni dosti bolje od direktnega relifa. Tudi socialno zavarovanje ni dosti bolje od prej omenjenega. Wagnerjev zakon so dolgo mrcvarili predno so ga sprejeli; zdaj ga bodo pa mrcvarili, da ga bodo ubili. To navajam vsled tega, ker se moramo zavedati, da bo leto 1940 velikega pomena za delavca. Če ne bomo previdni, bomo še to malo pravic izgubili, ki jih imamo, ker v Washingtonu se že dalj časa pripravljajo, da jih porazijo.

Ali si ti delavec pripravljen, da braniš svoje pravice, do katerih si upravičen? Gotovo se bo kdo izrazil, da je pripravljen, ker čita samo delavske napredne liste. Ampak to ni dovolj, ker čitanje je različno. Nekateri čitajo za kratek čas, drugi bolj površno. Ni glavno, da čitamo, važnejše je kaj čitamo in kako presojamo. Kaj nam pomaga, če čitamo, če smo pa neprevidni kako in za koga glasujemo. Življenjski standard lahko dosežemo samo na dostojen način. Dosegli ga bomo brez vsakih stavk, če bomo pravilno križali glasovnice na volilni dan. Delavci se moramo zavedati, da ne bomo posnemali Judeža Iškarijota, ki je prodal Krista za 30 srebrnikov. In ti ne boš prodal samo enega, marveč tisoče in samega sebe.

Nekaj o govorih, ki jih imajo glavni odborniki SNPJ na vsaki slavnosti, posebno pa so jih imeli 1939. Kdor se zanima za govore in malo razume o njih, se jih nasiti, ko jih sliši ponavljati na vsaki slavnosti. Odobravala jih bo le kakšna mamica, češ kako znajo gospod lepo povedati. Kar sem jih slišal, je bilo vedno eno in isto — koliko je SNPJ izplačala za operacije, bolniške podpore, smrtnine itd. Če pri tem pomislimo, pridemo do zaključka, da nekaj moramo vendar dobiti, ker plačujemo. Taki govori se bolj prilegajo inšurenc kompanijam kakor pa delavski organizaciji.

Razume se, da glavni odborniki prihajajo na proslave z namenom, da take govore ponavljajo in da se predstavijo. Mogoče bi jih drugače ne poznali kakor s slik. Zavedati se moramo, da smo v modernih časih in moramo izvajati moderno, da se delavstvo bolj zainteresira za govore kakor do sedaj. Po mojem skromnem mnenju naj bi glavni odbornik, kadar se udeleži proslave, izvajal govor približno takole: V kratkih besedah naj bi najprvo orisal, kaj je SNPJ naredila in kaj bo še naredila za svoje člane, potem pa naj bi se dotaknil delavskih razmer, posebno pa še v letu predsedniških ali drugih volitev. Govor glavnega odbornika bi moral biti nekaj posebnega in zanimivega. Taki govori, kot smo jih do sedaj slišali, so malo predragi. To je veljalo za časa, ko smo prihajali iz starega kraja, a ne sedaj.

William Pongratz, 484.

Slika kaže japonski parnik Terukuni Maru, ki se je potopil v bližini angleškega obrežja, ko je zadel ob mino.

Se o sharonski božičnici

Farrell-Sharon, O. — Tukajšnji mladinski krožek 21 SNPJ je podal lepo igro "Bedak Pavle" na božični večer skupno s Slovenskim domom. Program je otvoril predsednik SD Frank Steblaj in vsem voščil vesel in zdrav božič, potem pa predstavil Josepha Garma, predsednika društva 262. On je na kratko pojasnil glede mladinskega krožka, kako je lepo, da se naša mladina zanima v šolskih letih za dramatiko in sodelovanje za jednoto. Zelo lep govor je napravil Frank Kramar in občinstvo mu je dalo sijajen aplavz. Albin Cvelbar, predsednik društva Keystoners 755 je tudi imel kratek govor.

Dvorana je bila natrpana občinstva. Tudi iz Warrena je prišla vsa Peršinova družina ter mrs. in mr. Prevec iz Girarda. Hvala vsem. Pred igro sta nam v lepem duetu zapeli Rosie Mlakar in Frances Novak, nato pa so nastopili mali dečki in deklice, 25 po številu v starosti 7 do 14 let. Svoje vloge so prav lepo izvršili in slovenščino lepo izgovarjali. Po igri sta nam zaigrala Stanley Cvelbar na kitaro in Albert Glavan na kornet, nato pa je sledil Miklavž. Bil je zelo zaposlen. Vse je bilo obdarjeno, staro in mlado, vsi deležni lepih daril od prijateljev.

Pri tem se moramo zavedati, koliko požrtvovalnosti in truda je potrebno, da se naša mladina tako lepo izvežba za nastop. Vse priznanje gre Frances Novakovi, članici društva Keystoners. Upam, da bo tudi v tem letu poučevala tukajšnjo mladino lepih slovenskih pesmi in drame. Že stari pregovor pravi, kar se mladina nauči v otroških letih, se od nje toliko lažje pričakuje, ko doraste. Apeliram na vse tukajšnje člane, ki še nimate svojih otrok od sedmega leta naprej pri mladinskem krožku, vpišite jih. Njih mesečna seja se vrši vsako tretjo nedeljo ob 3. popoldne.

Pri našem društvu 262 so sledeči bolniki: John Smole boleha že več tednov; sedaj se nahaja v bolnišnici in mu zdravnik priporoča operacijo. Drugi je Frank Speck, ki mu je pri delu strlo dva prsta na roki. Delal je pri nekem mestnem kontraktorju. Nakladali so tračnice in tako je siromaka doletela nesreča. Bil je par tednov v bolniški postelji. Članica Johana Okorn je sedaj zopet zdrava. Tako želimo tudi ostalim hitrega okrevanja. Mary in John Novak ml. sta dobila novorojenčka sinčka. Čestitamo! Oče in dva brata so člani SNPJ. Upamo, da tudi novorojenček v kratkem postane član mladinskega oddelka.

Na letni seji našega društva so bili izvoljeni večinoma vsi stari odborniki, razen podpredsednika, na katerego mesto je bil izvoljen Jerry Okorn. Društvo je ostalo pri Prosvetni Matici in pri okrožni federaciji SNPJ. Pozivam članstvo, da se v prav kar nastoplem letu bolj zanima za društvene seje. Če je zanimanje pri članih, je tudi uspeh in pri tem izpolnjujemo naše bratstvo. Moram priznati, da imamo nekaj članov, ki jih ne vidimo vse leto niti enkrat na seji. Slučajno, da pa zbolijo, so takoj pri tajniku, proti čemur sicer ni ugovora, toda bi se morali zanimati za društvo in organizacijo tudi takrat, ko so zdravi.

Čital sem potopis v stari kraj znanega rojaka Martina Bolhe iz Akrona. Prav izvrstno in lepo je opisal. Želim, da bi se še kaj spomnil in sporočal, ker to nas zanima, posebno pa o beli Ljubljani tam pri Igu. — Ob zatonu starega leta želim vsem čitateljem zdravo in srečno leto 1940.

Frank Stambal, tajnik 262.

Ob letu

Cleveland. — Čudna so pota naše slovenske metropole. Ravno je leto dni, ko sem napisal dopis glede izkoriščanja vdov in sirot ob času pogreba članov naše in tudi drugih jednot. Prvi se je bil oglasil naš Anton Grdina v katoliškem listu Ameriške Domovine, nato pa društvo ali zveza "najsvetejšega imena." Oni so hoteli svoje verike prepričati, da sem napadel njih sveto vero.

Še ni preteklo leto dni, pa sta si bila v laseh oba takratna moja nasprotnika, rev. Jager, kaplan fare sv. Vida, in sam Tone Grdina. In pri Ameriški Domovini je nastala cenzura nad Gr-

(Dalje na 3. strani.)

Zloraba demokracije

Politični in drugi škandali v Združenih državah so neprestano na dnevnem redu. Škandali te vrste niso v Ameriki nič novega; dogajajo se že desetletja. Na primer volilne sleparije so nekaj navadnega v velikih mestih.

Kaj pa ti škandali in sleparije dokazujejo? Ali dokazujejo, da je ameriška politična demokracija zaničl? Ne, tega ne dokazujejo, pač pa dokazujejo, da se odgovorni uradniki ne zmenijo za zakone, ki ščitijo demokratične volitve in druge naredbe. Če bi se vsi uradniki držali zakonov, kakršni že so, ne bi bilo sleparij pri volitvah in drugih škandalov. In če bi višja oblast takoj prijela sleparske uradnike in jih strogo kaznovala, bi bilo manj sleparij.

Naši ljudje imajo navado, da za takšne nedostatke dolže demokracijo, kakor da je demokracija kriva teh in sličnih lumparij. Mi smo že večkrat poudarili v Prosveti, da so te dolžitve zmota. Demokracija ni ničesar kriva, krivi pa so ljudje, ki demokracijo zlorabijo. Teh ljudi je še dosti v Ameriki. Navadno so to reakcionarji—čeprav so pristaši stranke, ki se imenuje demokratska—ki se brigajo le za svoje osebne interese in sovražijo vsak pošten napredek, da pa takšni ljudje še prihajajo v javne urade, so krivi ignorantni volilci, ki ne znajo ločiti demokratičnih principov od reakcionarnih osebnih ekonomskih interesov.

Ne, demokracija ni kriva, če nazadnjaški ljudje ravnajo z njo kakor svinja z mehom in če je večina volilcev še tako zabita, da ne zna ločiti demokracije od ekonomskega izkoriščanja in še vedno zaupa sleparjem in reakcionarjem!

Kako nesramno se zlorablja demokracija v Ameriki, dokazuje tudi Diesov primer. Vsem naprednim ljudem je znano, da je kongresnik Martin Dies, ki že dve leti vodi kongresno preiskavo neameriških aktivnosti, velik nazadnjak, čeprav se imenuje demokrat. Ampak demokracija ni kriva, da je Dies tako slab demokrat, da demokraciji več škodi kot koristi.

Dies je demokrat le po imenu. On misli, da je demokracija—svoboden business. Tako si ameriški kapitalisti predstavljajo demokracijo. Izkorišča gospodarsko po mili volji vsakogar, ki se ti pusti in oblati ter uniči vsakogar, ki te ovira pri tem! V takšno "demokracijo" verujejo ameriški kapitalisti in njihovi intelektualni ter politični hlapci, med katere spada tudi kongresnik Martin Dies.

V tej luči je razumljivo Diesovo početje. Vsakdo, ki si ne predstavlja demokracije tako kot on, je—komunist in po njegovem mnenju je nevaren Ameriki. S tega stališča je Dies prav tako nevaren ameriški demokraciji kot so Stalinovi in Trockijevi komunisti. On zlorablja demokracijo z ene strani kakor jo zlorabljajo komunisti—in fašisti vsake vrste—z druge strani.

Pred kratkim je Dies obdolžil newyorško Unijo ameriških konzumentov, da je komunistična fronta. Fakt je, da odgovorni odborniki te organizacije niso nobeni komunisti. Zakaj je Dies kratkomalo očrnil Unijo ameriških konzumentov na ta način? Zato, ker so tako hoteli njegovi kapitalistični prijatelji. Velikim fabrikantom in veletrgovcem je ta mlada organizacija, katera se pa naglo razširja in mogočno raste, velik trn v peti, ker uči odjemalce, kako naj odbirajo dobro blago od slabega na trgu; velik trn v peti je tudi metropolitskim časopisom, ki za dobro plačilo oglašajo vsako laž, toda Unija ameriških konzumentom uči ljudi, da ne smejo verjeti vsakemu oglasu v listih.

To je vzrok, da je kongresnik Dies začel blatiti Unijo ameriških konzumentov s komunističnim žigom. Ampak namena ne bo dosegel. V Združenih državah je danes že stotisoče ljudi, ki so toliko izobraženi, da vedo, kaj je pošteno delo te organizacije in drugih poštenih delavskih organizacij v Ameriki.

Če bi bila večina v kongresu pametna, bi Diesov odsek spojila z La Follettovim odsekom za obrambo civilnih svobodčin, Diesa samega pa odstranila, ker ni sposoben za svojo nalogo—ker je škodljiv demokraciji.

Kaj je zdravilo proti zlorabi demokracije? Izobrazba! Nič drugega kot izobrazba delavcev na splošno, da čim prej spoznajo razliko med demokracijo in ekonomskim izkoriščanjem in obrnejo hrbet reakcionarjem, ki jih blufajo v imenu demokracije. Delavci morajo vedeti, kdo so njihovi izkoriščevalci, da jih odstranijo za vselej iz javnih uradov in vseh zbornic.

Ali kava iztrezni?

Zmerom in zmerom slišimo, da se dado kvarne posledice preobilo zaužitega alkohola odstraniti z uživanjem kave.

Ravnatelj zavoda za sodno medicino na heidelberški univerzi, profesor dr. Mueller, je na osnovi premnogih vestnih poskusov ugotovil, da tole na moč razširjeno naziranje, še zdaleč ne drži.

Pri preskusih so dajali večje količine prav močne kave (40 gr zrn prvovrstne kave so dali na 400 cm³ kropa, in so pustili 15 minut usedati) ljudem, ki so zauživali pivo. Nikoli se ni spremenila količina alkohola v krvi. Pač je pa preskus vselej pokazal, da so poskusne osebe objektivno in subjektivno ugodno občutile vpliv kave na učinek alkohola. Učinek so opazili 15 do 30 minut po zaužitju kave. Poskusne osebe niso potlej več občutile utrujenosti. Njihova hoja je postala gotovejša, jezik se jim ni več zapletal. Tudi reakcijski čas, to je razdobje med zaznavanjem dogodkov, je postal spet krajši, čeprav še ni bil normalen.

Po zaužitju kave se je pa pozneje pojavil močan občutek trudnosti in negotovosti, tako da poskusne osebe niso bile več sposobne za nadaljnje poskuse. Z uživanjem kave se človek torej za kratek čas poživi. Pri ljudeh, ki so vajeni kofeina, so opazili precejšnje popuščanje učinka.

Na splošno je streznjenje vinjenega človeka po zaužitju kave tako kratkodobno in sledijo mu taki pojavi onemoglosti, da si ne kaže naprtiti odgovornosti, da bi izdajali na primer avtomobilistom dovoljenje za poljubno uživanje alkohola, čeprav s pogojem, da se bodo potem osvežili s skodelico močne kave.

Medtem ko dosežemo s kofeinom res zmanjšanje vinjenosti, se zdi, da nikotin v tobaku učinek alkohola veča.

Nikotin razširi najbrž možganske celice in odpre poi močnejšemu dotoku krvi, s tem pa seveda povzroči, da se v živčnih celicah pomnoži alkohol. Ako torej h kavi po uživanju alkohola še povrhu kadimo, uničimo do malega ves streznjujoči učinek kave.

Država kmetov in delavcev

Na Finskem živi na površini 382,000 štirijaških kilometrov okrog 4 milijone ljudi. Po poklicu jih pripada okrog 60 odstotkov poljedelstvu, 17 odstotkov industriji in obrti, 4 odstotki so zaposleni v trgovini, isto toliko v prevozni in prometni stroki, 15 odstotkov pa v drugih poklicih. Gospodarstvo te velike, toda malo naseljene dežele temelji zelo na bogastvu z lesom. Lesne zaloge finskih gozdov računajo na 1600 milijonov kubičnih metrov, število dreves, ki so primerna za prodajo kot gradbeni les, cenijo na 1500 milijonov, od tega je 90 odstotno iglavcev. Les in lesni izdelki predstavljajo skoraj 80 odstotkov vsega finskega izvoza.

Izvoz finske dežele je znašal v prvih osmih mesecih leta 1939 5759 milijonov finskih mark. Od tega je odpadlo 2289 milijonov mark na les in lesne izdelke ter 2377 milijonov mark na lesovino in papir. Druge znatne postavke v izvozu so predstavljale žive živali v vrednosti 494 milijonov finskih mark in rude v vrednosti 166 milijonov mark.

Površina, ki jo poljedelsko izkoriščajo, znaša okrog 2 milijona hektarjev, od tega je 52 odstotkov travnikov in pašnikov. Velik pomen ima tudi finsko mlečno gospodarstvo. Razen živih živali Finska ne izvaža živinorejskih proizvodov, kajti v tem pogledu je sama v znatni meri odvisna od uvoza. Število industrijskih podjetij znaša okrog 4200, v industriji pa je zaposlenih okrog 207,000 oseb. Kosmato vrednost industrijske proizvodnje cenijo na kakšnih 21 milijonov finskih mark. Finska trgovinska mornarica razpolaga trenutno z 850 enotami s skupno 360,000 t. Med temi enotami je 558 parnikov s 304,000 t, 182 motornih ladij z 21,000 t in 110 jadrnic s 35,000 t.

Obleke iz aluminija

Da je mogoče iz stekla izdelati tkanine, ki so uporabne za izdelavo oblek in nogavic, je bilo še pred kratkim novost. Sedaj ni več. Avstralski strokovnjaki pa izdelujejo sedaj iz plutovine blago, ki se odlikuje s svojo lahkoto, nepremočljivostjo in trdnostjo. Njih ameriški tovariši pa se ponašajo zopet z drugim izumom: ugotovili so, da se da iz aluminija izdelovati tkivo, ki je nad vse mehko in prilagodljivo, kakor svila. Z aluminijastimi nitmi se dado doseči najbolj svojevrstni barvni učinki. V kratkem bodo imeli na ameriškem trgu obleke, čevlje, klobuke in ročne torbice iz aluminija.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 5. januarja 1920)

Domače vesti. Dopisniki Prosvete se pritožujejo, da je po naših naselbinah porastlo pijančevanje, odkar je zavladala prohibicija.

Delavske vesti. V New Yorku je zastavkalo 50,000 krojaških delavcev.

Ameriške vesti. Vlada je zagrozila 3000 tujerodnim komunistom z deportacijo.

Iz inozemstva. Eksplozija v nekem poslopju v Belgradu je usmrtila 50 oseb.

Sovjetska Rusija. General Denikin, vodja caristov v južni Rusiji, je bil odstavljen. Sovjeti slavijo veliko zmago.

Novice iz starega kraja

KOROŠKI DROBIŽ

Nekaj zanimivosti o novih nakaznicah za obleko

Doslej so se dobile za obleko, perilo in usnjene izdelke posebne nakaznice, ki so jih na deželi dajali občinski uradi, v mestih pa nalašč za to določene pisarne. Za vsako stvar posebej je bilo treba dobiti tako nakaznico, ki so jo uradi izdajali samo v slučaju nujne potrebe. Če si je dekle želelo kupiti par nogavic, je moralo dokazati nujnost takega nakupa. Če je imelo doma vsaj že dva para nogavic, njeni želji navadno ni bilo ustreženo. Seveda pa so se tudi pri teh nakaznicah dogajale zlorabe. Tako je na pr. v Velikovcu neka gospa prosila za nakaznico za par čevljev. Oblasti se je zdelo sumljivo, da bi bila taka dama v tako hudi zadregi, da nima doma niti para čevljev več. Medtem ko je pisarna izstavljala izkaznico, je tajna policija v hiši dotične dame izvršila hišno preiskavo. Ko se je prismehljala gospa domov z novim parom čevljev v dobri vesti, da je zopet enkrat prepetnajstila oblasti, so ji povedali, da je medtem tajna policija obrnila njeno stanovanje in odnesla 25 parov več ali manj dobrih čevljev. Tako je skrbna gospa za par novih čeveljčkov izgubila vso svojo bogato zalogo in se bo v bodoče najbrže premislila, preden bo šla prosit za nakaznico za katerikoli drug predmet v svojem gospodinjstvu.

Nova nakaznica za obleko je duhovito sestavljena. Veljavna je za eno leto, to je do 31. oktobra prihodnjega leta. Obsega sto odrezkov ali sto točk. Nakaznice so različne barve za može, žene, dečke in deklice ter za otroke do treh let. V naslednjem naj navedemo samo nekaj primerov, kako se bo nakaznica za oblačila tako uporabljala.

Za može se bo štelo na tale način: 1 robec šteje dva odrezka karte, nogavice 5, rokavice 7, dolge spodnje hlače 20, kratke 12, srajca 20, ovratnik 3, kravata 3, nočna srajca 25, hlače 20, kompletna obleka pa 60 odrezkov ali točk. Če torej fant ali mož rabi novo obleko, mu bo ostalo vsega samo še 40 odrezkov za ostale potrebe. S temi točkami si bo lahko kupil do 31. oktobra 1940 še srajco, dva para nogavic in kravato.

Za dekleta in žene šteje robec 1 odrezek, nogavice 4, rokavice 5, volnena jopica 25, predpasnik 25, volnena obleka 40, bluza 15, jopič 20, kostum 45, 1 m volnenega blaga 14 do 18, drugega blaga 8-11 odrezkov.

Za dečke do 14. leta šteje robec 2, nogavice 2, spodnje hlačke 5, srajca 15, deška obleka 12, hlače 6, plašč 30 odrezkov.— Za deklice do 14. leta: robec 1, dolge nogavice 5, kratke 3, predpasnik 6, volnena obleka 20, navadna obleka 15, navaden plašč 18 odrezkov itd.

Vsakemu je prepuščeno, kaj kupi in kje kupuje. Vsak sam preudari, kaj mu je pri obleki ali perilu najbolj potrebno. Pri nabavi se bo moral seve držati predpisanih točk in termina njihove uporabe. Preprosti ljudje se tolažijo s tem, da tudi bogatini ne dobijo več ko samo eno karto za oblačila. Psihološko je to vsekakor izdatna tolažba.

Novo uvedena karta ne velja za moške letne in zimske plašče, za posteljno in hišno perilo ter za delovne in poklicne obleke. Kdor si hoče kupiti nov plašč, mora v dokaz prinesti svojega starega. Če ima večjo družino, lahko plašč nato sam obdrži, ostali pa ga morajo oddati. Posteljno in hišno perilo pa se začasno sploh ne bo prodajalo.

V Škocijanu pri Podjuni gradi firma Leitgeb novo tovarno za izdelovanje deščic iz raznih lesnih odpadkov. Deščice se bodo lahko uporabljale za izdelovanje pohištva.

Ob Zablatniškem jezeru so postavili nekaj novih stavb za strankino sportno igrišče.

Gradnja mostu pri Velikovcu, ki bo premostil celo dolino, se bliža koncu. Kakor sedaj kaže, bo nova cesta stekla prihodnjo pomlad.

Ob Baškem jezeru so preteklo nedeljo odprli novo mladinsko zavetišče "Saarpfalzhaus." Prihodnjo pomlad se bo v njega vselila mladina iz raznih delov Nemčije. Zavetišče vodi stranka.

Iz Slovenije

Tragika dolenjskega užitkarja

Novo mesto, 26. novembra.— V vas Stope pri Škocjanu se je že pred leti naselil zdaj 70-letni Mihal Ivan s Primorskega. Mož je bil kupil čedno domačijo, katero je sam vešče opravljal do nedavnega. Prišla pa so leta. Njegova hči Marija se je omožila na domu z Antonom Mlakarjem, ki je istočasno prevzel tudi posestvo. Pri oddaji posestva si je tast Ivan izgovoril običajni preužitek in kot.

Spočetka je bilo na domu pod novim gospodarjem vse v redu in dobro. Živeli so v miru in slogi. Kasneje pa so se razmere na domu starega Mihala popolnoma spremenile in obrnile na slabo stran. Prišli so hudi časi, slabe letine, dajatve pa so ostale enake. S temi neugodnostmi, s katerimi se mora boriti skoro vsak naš kmet, se je v Mlakarjevo hišo naselila nesloga. Stari Ivan je hotel imeti izgovorjene reči, ki jih pa zet ni zmogel v polni meri. Besedni boji in prepiri so se ponavljali. Nazadnje so spori zavzeli tako ostre oblike, da sta se zet in tast dejansko sopri jela.

Tako je bilo tudi enega izmed zadnjih večerov. Iz besedovanja je nastal prepir in zet Anton se je dejansko lotil svojega tasta. V divji jezi je Mlakar navalil na starčka in začel po njem udrihati. Prizadejal mu je poškodbe po vsem telesu in mu celo zlomil spodnjo čeljust. Ubogega starčka so pripeljali v bolnišnico usmiljenih bratov v Novem mestu. Zeta so ovadili sodišču.

Kri na svatbeni gostiji

Maribor, 27. novembra.—Nenavaden dogodek se je pripetil v Zgornjem Dupleku ob priliki poroke 23-letnega posestniškega sina Karla Poštraka.

Karel Poštrak se je vračal iz cerkve, kjer je bila poroka. Svatje so se podali na Poštrakov dom na svatbeno gostijo. Sredi najlepšega razpoloženja se je vnel iz nepojasnjenega vzroka prepir med mladim ženinom in njegovim bratom Jernejem. Svatje so si sicer prizadevali, da bi pomirili brata, pa se jim ni posrečilo. V navalu razburjenosti je Jernej Poštrak navalil z nožem na brata in ga ranil v hrbet. Mladi ženin se je ves oblit s krvjo zrušil na tla in obležal nezavesten. Karla Poštraka so nemudoma prepeljali v splošno bolnišnico. Zdravniki so mu s takojšnjo pomočjo rešili življenje.

O krvavi svatbi krožijo med ljudmi najrazličnejše govorice, ki jih pa je težko kontrolirati. Orožniki razčiščujejo zadevo. Ni izključeno, da bo krvava svatba imela svoje posledice na sodišču.

Skala je ubila mladega rudarja

Trbovlje, 27. novembra.—Rudarsko delo je zadnje tedne terjalo kar po vrsti že več življenj. Medtem, ko so se po navadi nesreče dogajale globoko pod zemljo pri odkopavanju premoga, so tokrat v kratkem časovnem presledku plačali s svojim življenjem rudarji, ki so bili zaposleni pri separaciji in elektrarni TPD ob Savi. Komaj dobra dva tedna je od tega, odkar je podlegel hudim ranam Jernej Eržen, devet in dvajsetletni delavec, ki so ga stisnili vozički, nato je umrl od strašnih opeklin Anton Stušek, ki se je ponesrečil pri delu v elektrarni. Že je padel kot žrtev dela zopet na separaciji Henrik Bajda, star šele 28 let. Bilo je že pozno zvečer, menda proti deset im, in Bajda se je v mislih gotovo že odpravljal domov, na Dobovec k svoji ženi in detetu. Ob desetih je končal svoj šiht in gotovo se je veselil, da bo spet pohitel po strmi poti proti svoji mali domačiji. Usoda pa je v svoji krutosti hotela drugače.

Bajda je ob tistem času baš nakladal premog. Blizu njega so bili zaposleni drugi rudarji. Kar so Bajdovi tovariši pričeli kričati in ga opozarjati na pretečo nevarnost. S strmega pobočja se je utrgala skala ter se z vedno večjo brzino kotalila naravnost proti mestu, kjer je delal Bajda. Zaradi šuma bližnje lokomotive ni slišal opozoril in krikov svojih tovarišev. Strašna nesreča je bila bliskovito tu. Skala je z vso silo zadela Bajdo, ga porušila na tla, mu zdrobila prsni koš in v silnem sunku zlomila tilnik. Prva pomoč je bila takoj na mestu. Nesrečneža so položili na nosila, da ga prepeljejo v bolnišnico, vendar je Bajda izdihnil že med potjo. Po isti strmi poti, ko jo je pokojni v večletni službi premeril pač več tisočkrat, so ga sedaj njegovi tovariši v tužnem sprevodu nosili poslednjič, mrtvega. Vest o nesreči je udarila kot strela v Bajdovo družino. Bajda je zapustil ženo in dete. Pri rudniku je bil zaposlen devet let. Ponesrečenega rudarja so pokopali ob veliki udeležbi delavstva danes popoldne na Dobovcu.

Clement R. Atlee, vodja laboritske opozicije v angleškem parlamentu.

Kanadska policija zatira sabotažo

Nelson, B. C., Kanada, 4. jan. — C. W. Barwis, načelnik provinčne policije, je naznanil aretacijo več tujcev na obtožbo sabotaže v tovarnah Consolidated Mining & Smelting Co. v Trailu. Policija je prej dobila v roke korespondenco glede sabotaže, nakar so sledile aretacije. Pet tujcev je bilo aretiranih v Trailu in trije v Patersonu v bližini ameriško-kanadske meje.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

dinovimi dopisi! Potem se je zatekel k Enakopravnosti in Amerikanskemu Slovencu.

In kaj se je še zgodilo? Anton Grdina se je spomnil svojega nasprotnika Franka Barbiča in mu poslal lepo "voščilo" za božič in novo leto! Can you beat it? sem si mislil. Tale Grdina si misli sedaj: No, saj ta Barbič ni tako slab fant in je tudi dober "kostumer". Če bi prenehal dihati, zakaj bi ga tujec vlekel na mirodvor? Zakaj ne bi ga jaz, ker sem vendar njegov rojak? In lahko, da ima kaj denarja na tuji banki. Zakaj bi ga ne prinesel tja, kjer sem jaz prezident?

Čitatelji, ali vidite "point" praktičnega biznismana-rojaka? Jaz pravim: pomagaj si najprej sam in če si boš znal, bo tudi Bog "šur" s tabo. Ali pa se je Anton spomnil besed rev. Hribarja, ki je rekel, da ni lepo od verníkov, če hočejo spraviti nevernika ob službo. Včasih je pa le dobro, da dušni pastir pouči svoje ovčice, da ni vse dobro, kar počenjajo.

Torej, čitatelji Prosvete, to yam je dokaz, da je v metropoli vendar še veliko ljudi, ki imajo rešpekt do tega dopisnika. Zato naj jim Bog da srečno novo leto 1940!

V tukajšnjem listu smo čitali in potem tudi v Prosveti, da se je tukajšnji klub 49 JSZ reorganiziral. Mi neradi popravljamo napake drugih, ker smo smatrani, da imamo svojih preveč. Ali ker se to tudi nas tiče, ne moremo preko tega in evo vam korekture.

Klub 49 JSZ ni potreboval in tudi ni bil reorganiziran. To je nemogoče, dokler je 16 članov imelo plačan svoj asesment v decembru 1939, ob zaključku istega leta pa je bilo v klubovi blagajni $94. Po pravilih JSZ je nemogoče, da bo nekaj reorganizirano, kar obstoja in ima finance, kar je pač potrebno za tak klub.

Torej tisti fantje, ki ste leta 1939 molili za mir, ste opozorjeni, da ne izzivate ponovno za prepir. Vzemite na znanje, da je naše skladišče pod klobukom dobro založeno z municijo. Ta dopisnik ni vrgel puške v koruzo. Dal jo je lepo nabito drugim v roke, češ: če znaš ti bolje, evo je in "pucaj". Če pa ne boš znal, potem se bo lahko zgodilo, da boš prazno nazaj prinesel brez rezultatov. Sodrugi, delo za socialistični pokret ni nobena šala. Klub 49 JSZ je bil že prej večkrat brez sej in brez blagajne, ampak smo ga spravili na noge in je sedaj na nogah. En sam sodrug, ki ima voljo do dela, bo več storil kot pa 50 sodrugov-lenuhov.

Frank Barbič, 53.

Odgovor Zakovškovi

Cuddy, Pa. — V Prosveti z dne 28. dec. sem čital dopis rojakinje Frances Zakovšek iz North Chicaga pod naslovom: "Prevarant zopet na delu." Tiče se nekega siromaka, Antona Bajca. Ne vem, zakaj mu očita, da je prevarant, ker sama priznava, da ga ne pozna.

Podpisani tega človeka poznam že več let. On je že velikokrat prespal pri meni in me ni še nikdar prevaral za pol centa. In zato se mi čudno vidi, da se sploh najde Slovenka, ki je pripravljena ozmerjati človeka, ki ga sploh ne pozna. Da ne bo kdo rekel, da ga zagovarjam, bom povedal, kako sem se jaz z njim spoznal.

Bilo je neko poletje, ko sem po kosilu sedel pred hišo. Proti meni pride človek, ki me po angleško vpraša, kakšne narodnosti sem. Povem mu, da sem Slovenec, nakar mi pokaže spričevalo, da je pohabljen. Pravi mi, naj pogledam ramo in se sam prepričam, da je pohabljen in da nima nič kosti v rami. Potem me prosi, če mu morem dati kaj za pod zob. Dal sem mu jesti in 25c. Potem me vpraša, če je tukaj kaj Slovencev. Vprašam ga, od kod je doma. Pove mi, da je iz Cerknice na Notranjskem.

Jaz pravim, da je ta človek velik revež, na svetu. Njegovo pravo ime je Anton Bajc. O tem sem gotov, ker je nekoč na moj naslov dobil pismo od sestre iz starega kraja in sem ga sam čital. Ne vem, kako more kdo kakšnega nepoznanega človeka, ki je povrhu še revež, pokazati v slabi luči? On je pohabljen in vsakdo ve, da tak človek ne more nikjer dobiti dela in je prisiljen prositi miloščine. Mogoče siromak po tri dni ne okusi hrane, če mu je nihče ne da.

Mrs. Zakovšek mora biti zelo trdega srca, ko pravi, da so mu nekateri na limanice sedli in ga dobro pogostili, to je lačnemu siromaku dali hrane. Ne bom rekel, da mu jezik dobro ne teče, kadar se spozabi in ga malo več popije. Ampak on je velik revež. Moja vrata so Bajcu vedno odprta, podnevi ali ponoči. Velikokrat mi je že rekel: Meni ne dajte mesa, ampak samo župo. In zakaj tako reče? Mar ne zato, ker se sramuje? Jaz sam sem mu že večkrat rekel, kadar bo pijan, naj k meni ne pride. Toda naj to zadostuje, ako bo potrebno, se pa še oglasim.

Anton Shaffer, 6.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODSEK:

Vincent Cainkar, predsednik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradišek, pomoč. taj. ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. blagajnik ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Filip Godina, upravitelj glasila ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila ..... 2651 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrich, prvi podpredsednik ..... 796 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik ..... 623 So. 13th St., Milwaukee, Wis.
John Podboj, Jr., prvi distriktni podpredsednik ..... Box 227, Strabane, Pa.
Camilus Zarnich, drugi distriktni podpredsednik ..... 3557 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klanšek, tretji distriktni podpredsednik ..... 148 Prospect St., Ogleby, Ill.
Edward Tomsic, četrti distriktni podpredsednik ..... Box 634, Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODSEK:

Math Petrovich, predsednik ..... 253 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cainkar ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich ..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Oltp ..... 231-S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
Donald J. Lotrich ..... 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan ..... 1402 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODSEK:

John Goršek, predsednik ..... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbič ..... 19511 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Shular ..... Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratarich ..... 218 Tener St., Luterne, Pa.
John Trčelj ..... Box 257, Strabane, Pa.

NADZORNI ODSEK:

Frank Zaitz, predsednik ..... 2261 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Molgat ..... 25 Westclox Ave., Peru, Illinois
Milan Medvešek ..... 15202 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Odpornost in trpna sila Jugoslovanov

Biološke, zgodovinske in moralne osnove našega narodnega značaja

O narodih in plemenih čujemo često sodbe glede njihove življenjske sile: to pleme je odporno, vzdržljivo, žilavo in plodno, ono pa ne. Eno pleme je okretno in napadalno, drugo topo in pasivno. Biološko, fizično, življenjsko silo moramo razlikovati od moralne in duševne, čeprav je vitalnost v osnovi ista. Za vse Balkance, zlasti pa za Jugoslovane in Bolgare se splošno misli, da spadajo med vitalno najjačje in najvzdržljivejše narode sveta. Balkanska vitalnost je tako močna in elementarna, nagon samoohrane tako silen in nepremagljiv, da tudi padajo vse kategorije obzira, kulturne in etike—mislijo še danes mnogi zapadni Evropci.

Nizki standard življenja in surova selekcija, po kateri v mnogih naših krajih ostaja pri življenju samo ono, kar je v resnici biološko najodpornejše, vse to ne dovoljuje uporabe zapadnoevropskega merila. Navadno se kot merilo zdravja in sile kakega naroda jemlje odstotek možitve in smrtnosti, toda za nas Jugoslovane je to merilo iluzorno. Podatke naše demografije in statistike je treba presojati s posebnim ozirom na gospodarske in pridobitne prilike, socialno zgradbo ter stopnjo omike. L. 1921 je imela Jugoslavija 11,984,000, deset let nato pa že 13,934,000 prebivalcev. Letni prirastek znaša tedaj okoli 200,000. V pogledu porastka prebivalcev spada Jugoslavija med prve države Evrope in morda je celo prva, vsaj po nekaterih evropskih statistikah, toda tudi z ozirom na odstotek umrljivosti jo moramo šteti med prve. Omika, gospodarske in zdravstvene prilike so v mnogih naših krajih pod najskromnejšim minimom evropskih zahtev in to odloča pri številkah takih statističnih tabel. V sami Jugoslaviji rastejo številke s severa na jug in z zapada na vzhod, kakor se pač dviga in pada raven našega življenja v pogledu omike in zdravstvenega stanja.

Naš človek se prehitro stara. Kmet na našem jugovzhodu je s štiridesetimi leti že star, prekoračil petdeset let je že zrel za grob; ženska tridesetih let je že ostarela. Res je med našim ljudstvom najti tudi ljudi izredne starosti ali v splošnem se naš mladi svet hitro stara. Je to naša plemenska posebnost? Težko. Prej je temu vzrok nehigienski način življenja, slaba prehrana, težko in naporno delo ob slabi hegi telesa. Naši romantiki še danes radi prikrivajo te vzroke s frazo, da naš človek nagleje "izgoreva" kakor zapadni Evropec.

Bogatejši narodi bi niti ne mogli razumeti, kako da se naš človek lahko zadovolji s tako bednimi življenjskimi pogoji in v čem vsem trpi pomanjkanje. V kraških predelih nima niti vode, ponekod je skopa prehrana ostala na meji bednega vegetiranja. Med svetovno vojno so Nemci jadikovali, ker niso imeli vsak dan mesa. Pri nas pa so celi predeli, kjer prebivalci, dasi so živinorejci, niti v času globokega miru ne vidijo mesa, razen po dva ali trikrat na leto. V nekaterih krajih se pri mešenju kruha primesi tudi prst, da bi bil kruh "izdatnejši". Prehrana v nekaterih naših krajih je strašna in je gotovo globoko pod človeškim nivojem. Želodov kruh je v nekaterih krajih Južne Srbije običajen pojav v časih slabe letine. Toda ravno iz teh krajev izvirajo najkrasnejši predstavniki našega ljudstva, ti kraji so rezervoar naše narodne sile. Teh nekoliko krutih dejstev nam jasno kaže, kje moramo iskati najmočnejše dokaze jugoslovanske vitalne snage: v pasivnem trpljenju bede in pomanjkanja in sploh vseh negativov v življenjskih pogojih. Jugoslovani so pred vsem narod, ki zna trpeti, trpeti in trpeti—v tem je njegov najglobljí in najvztrajnejši herojizem, ki ga je zgodovina trdo in granitno izgradila. Vse njegovo ostalo junaštvo, najbolj pa ono, ki mu tako radi dajemo teatralni in pozerski videz, stopa v ozadje pred življenjsko resnostjo in krvavo resničnostjo njegovega junaštva v trpljenju in prenašanju težav.

Zgodovina Jugoslovanov je izpolnjena s krvjo v toliki meri, da se redko kateri drugi narod, če govorimo čisto suho in statistično, lahko meri z njim. "Izjemno nesrečen narod" pravi Dragiša Vasić brez trohice fraze in pretiravanja. Fizično nemogoče je naštetj in opisati vse, kar je in od koga vse je moral pretrpeti Jugoslovan v dolgih vekovih svoje večinoma robske in krvave preteklosti! Ni take epske širine in ni takih epopej, ki bi mogle vse to pričarati naši domišljiji.

Globoka nezaupljivost je pognala korenine v dušo našega človeka. V stoletjih se je izučil, da se nima od nikogar nadejati dobrega in da mora od vseh strani pričakovati samo — napad. Trpeti in skriti se sam vase — ta črta izvira od nekod iz praslovanske globine našega človeka. V svoji pasivni sili ima nekaj od življenjske biologije slabejšega in s to biologijo je naš narod—gažen, zasužnjen in ponižan ne samo enkrat—zmagoval in je preživel svoje sovražnike in gospodarje. To je žilavost oratarja, človeka s koreninami v zemlji. Ni li nekaj ženskega v tej brezmejni sposobnosti trpljenja? Morda, po nordijskem merilu in občutku. Je li to znak duševnega primitivizma toposti in neobčutljivosti? Vseh teh pojavov nikakor ne moremo razložiti s feminilnostjo, apatijo in primitivizmom. Tu nam nastaja neki psihološki zakon, sprememba življenjske ritmike, ki se naposled vsa izlije v en velik zamah, v herojizem žrtve in herojizem dejanja: moč trpeti in moč boriti se. Pri Jugoslovanih je to oboje samo ena sila, kar je najboljši dokaz za kompliciranost naše psihe, zdaj nordijsko in turansko ofenzivne in borbene, pa zopet slovansko pasivne in vajene vsakršnega trpljenja. Kakor morda noben drugi evropski narod spaja Jugoslovan v sebi oba ta dva vitalna organa, defenzivni in ofenzivni. On občuti in ceni s tem organom herojizem preziranega, pasivnega ženskega trpljenja, kakor tudi moški podvig borbe proti vsakemu sovražniku. V bednih kočah kraških krajev vidimo najbolj grobo obliko tega junaštva trpljenja, brutalno in prozaično, da izziva usmiljenje in sram. Ali isti ta narod je dal vsemu temu tudi subtilno pesniško obliko: v svoji pesmi je z globoko vsebino poduhovil to silo trpljenja. Kakorkoli ta narod vzdiguje do neba junaštvo in borbo, moško obrambo svobode in časti, spopade in bojev, v njegovi duši ostane vedno skrito mesto pletete do onih, ki daleč od pozorišča boja trpe in umirajo brez glasu.

Posebno za tiho junaštvo matere ima jugoslovanski ep "mnogo duše", kakor narod sam pravi. Bol matere je najvišja mera trpljenja, ki ga človeško telo in duša moreta prenesti. V pesmi "Smrt majke Jugovića" izve mati za smrt svojih sinov, ali je trdega srca in ne zaplaka, šele pri vesti o poginu najmlajšega se ni mogla premagati. Ta jugoslovanska mati se čisto mirno postavi v eno vrsto s spartansko ali starorimsko materjo. Turška doba ji je dala možnost, da ojekleni v prenašanju trpljenja in bola.

Širom jugoslovanskih dežela so ljudje cele vekove umirali "brez golema jada". Ta izredna odporna sila se ne more utemeljiti z neko kulturno primitivnostjo, pač pa ima svojo globoko moralno in karakterno osnovo.

(Iz knjige Vladimirja Dvornikovića, Karakterologija Jugoslavena.)

Tirolski Nemci zapuste Italijo

Rim, 4. jan. — Uradni krogi so včeraj naznanili, da se je 185,000 Nemcev, ki živijo v južni Tirolski, odločilo za odhod v Nemčijo v smislu dogovora med Mussolinijem in Hitlerjem glede repatriacije. Dogovor ima rešiti manjšinski problem obeh držav.

HUMOR

Razočaranje

Ona: "Veš, dragi moj, če me vzameš za ženo, boš dobil v hišo nekoga, ki se sijajno razume na kuha."

On: "Veseli me, da znaš dobro kuhati."

Ona: "Jaz? Bog varuj, to je moja mama, ki bo stanovala pri naju!"

Wilsonova duhovitost

Za časa predsedovanja ameriškega prezidenta Wilsona je umrl neki višji uradnik Bele hiše, po imenu Deaksis. Neki kandidat za njegovo službo je prišel k prezidentu in ga vprašal:

"Kaj mislite, ko bi jaz prišel na Deaksisovo mesto?"

"Nič ne mislim," je dejal Wilson, "toda najbolje bi bilo, da bi se obrnili na pogrebni zavod."

Uradniki Chrysler Motor Corp. in predstavniki avtne unije CIO, ki so sklenili dogovor glede končanja stavke v tovarnah te korporacije.

NOČ PO IZDAJI

LIAM O'FLAHERTY ● ROMAN ● Poslovenil OTON ŽUPANČIČ

Gallagher je šel po Tittovi cesti. Zdaj pa zdaj ga je kak delavec spoznal ter spoštljivo pozdravil. On ni odzdravljal. Ostro je zavil k vratom na številki 44 ter potrkal. Skoraj takoj je odprla vrata Mary McPhillipova. Tudi ona se je zdrznila ter se prijela za prsi, ko ga je zagledala.

"Dober večer, Mary," je rekel mehko in iztegnil roko. "Ali smem noter? Rad bi govoril s tvojo materjo."

"Da," je rekla Mary razburjeno; "mama je v kuhniji, ali bolje, če stopiš v sprejemnico. Oče je tudi v kuhinji, in vem, da bo ogenj v strehi, ako zagleda tebe."

"O, nič zato," je rekel Gallagher. "Ali je še kdo tam?"

"Ne, vsi so odšli."

"S kom pa govoriš, Mary?" se je oglasil iz kuhinje Jack McPhillip.

"Z nikomer," je zaklicala Mary.

"Kakor da ne slišim moškega glasu," je zavpil oče. "Kdo je?"

"Pst! Je že dobro," je zašepetal Gallagher in jo odrinil, ko je hotela zopet izpregovoriti. "Ne bo me požrl. Jaz sem, jaz, Mr. McPhillip. Pozdravljeni. Novica o vaši nesreči me je zelo užalostila."

Moža sta se srečala na kuhinjskih vratih. Trenutek sta strmela drug v drugega. Nato se je Gallagher zgenil, da bi stopil naprej, in McPhillip se je zdrznil in se odmeknil. Ni govoril, dokler ni bil zopet poleg postelje.

"A, tako, vi ste?" je rekel nejevoljno. "In kaj vas je prineslo tako pozno v noč?"

Gallagher se ni zmenil zanj. Obrnil se je k McPhillipovki, ki je še vedno enako sedela pri ognju ter prebirala jagode na svojem molku.

"Oprostite, ako vas motim, Mrs. McPhillip," je rekel mehko in spoštljivo, "sredi vaše . . . é . . . ampak eno, dve vprašanji imam za vas zastran pokojnega. Ali bi hoteli biti tako prijazni —"

"In kakšno pravico imate staviti eno, dve vprašanji?" se je zadri McPhillip, razjarjen, ker Gallagher ni maral govoriti z njim.

Zdaj je sedel na postelji. Sedel je na postelji plaho, kakor da je v tuji hiši.

Gallagher se je počasi obrnil k njemu ter mu ostro pogledal v oči.

"Pravico, ki jo ima organizator, da zasleduje izdajalca naše stvari."

"Ha," je režal McPhillip. "In kakšne vrste organizator ste vi?"

"Revolucijonaren socijalist," je odgovoril Gallagher.

Nato se je žaljivo obrnil ter sklonil glavo, da bi govoril z McPhillipovo ženo.

"Zanikernež prokleti," je zakričal McPhillip ter skočil s postelje. "Ali veš, kaj ti bom povedal? Ti —"

"Oče," je kliknila Mary vijoč roke, "nikar —".

"Tiho, ti mlada koza," je cepetal oče; "ali sem gospodar v lastni hiši ali nisem? Ti, ti socijalist, ali kar že praviš, da si! Ti si največji lopov na Irskem. Največji sovražnik svojega razreda. Tak pusti me, Mary, če ne, ti ustrojim kožo. Pusti, da mu povem . . . Pusti me . . . Izpusti me!" je piskal in vreščal, ko ga je tesno prijela okrog života in ga začela siloma pehati iz sobe.

Upri je roke in noge ob podboje ter z nazaj obrnjeno glavo kričal z napol histeričnim glasom:

"Taki kot jaz so preoblikovalci, samo da nam nihče zaslug ne prizna. Taki kot jaz opravljamo težko delo, vzgagajamo svoje tovariše, zraven pa se pošteno bijemo za boljše razmere. Ljudje tvoje prilike pa so zločinci. Zločinci, zločinci, to ste. Proč roke od očeta, Mary. Nikar —"

"Saj se te ne dotikam," je kliknila Mary. "No, daj, pojdi spat."

Spravila ga je v vežo. Ječal je in bruhnil v napol pridušeno stokanje. Po stopnicah grede je venomer tiho tarnal:

"Mar bi ga bil vzel s seboj na zidarski oder, nikar da sem ga šolal, pa bi bil morebiti živ še danes in pošten človek. Če bi bil le . . ."

Nato se mu je glas izgubil v momljanje, ko so se zgoraj zaprla vrata za njim.

Ko ga je Mary spravila v postelj ter se vrnila v kuhinjo, je Gallagher sedel poleg njene materé in naglo pisal v beležnico. Klobuk si je bil snel. Njegova na kratko ostrižena črna glava se ji je zdela jako lepa. Še vedno je vztrepetala, kadar jo je pogledal. Od strani, ko je z zamišljenim izrazom gledal v beležnico, je bil videti obraz jako krut.

Stala je ter ga opazovala, dokler ni končal. Tedaj je vzdihnil. Vstal je. Rekel McPhillipovki nekaj besed. Nato ji je segel v roko in se obrnil k Mary.

"Rad bi govoril s teboj," je dejal.

Razburjena ga je odvedla v sprejemnico. Tam je bilo tema, in morala je tipati za vžigalicami, da bi prižgala plin. Ni jih mogla najti. Gallagher ji je ponudil svoje. Prižgal je vžigalico. Hotela mu jo je vzeti iz rok. Prsti so se jima dotaknili. Zdrznila se je ter se ob nekaj spoteknila. Vžigalica mu je pala izmed prstov in ugasnila. Iztegnil je roke, da bi jo prestregel, ko se je spotaknila. Ujel jo je za zapestje ter jo čvrsto držal. Izpregovorila nista niti besedice. Bilo je zelo čudno v temi. Obraza sta jima bila čisto blizu, in vendar nista videla drug drugega. Stala sta mirno, oba je prevzela zagonetna strast, ki jima je vezala jezik. Stala sta mirno skoraj celo minuto v trdem mraku in tišini male, zatohle sobe. Nato je Gallagher izpregovoril. Govoril je z mehkim šepetom. Ustnice so mu bile tako tik njenih, da se je njegova vlažna sapa dotikala njenih ustnic. V njegovem glasu se je nekaj lovilo, kakor bi mu zvok ne bil dovolj krepak, da bi se v zraku ustalil.

"Mary," je rekel, "rad bi, da bi šla nocoj z mano k neki seji preiskovalnega sodišča."

Niti poskusila ni odgovoriti. Bilo je, kakor da on tudi ne pričakuje odgovora. Bilo je, kakor da so besede in njih vsebina tuje namenu njunega sestanka. Bilo je, kakor da je kroženje njune krvi in zmedeno utripanje njunih src odgovor že prej domenjeni izjavi o njuni ljubezni.

In vendar ni bilo med njima nikdar govora o kakem ljubavnem razmerju. Nikdar prej se nista srečala na štiri oči kakor zdajle. Njuni prejšnji sestanki so bili bolj v znamenju prepirov. Mary se je z Gallagherjem vedno prerekala, zlasti zadnje čase, ko mu je postala silna nasprotnica. A zdaj v mraku, v samoti je zmoglo oba čudno, nerazložljivo čustvo.

"Dan," je zašepetala nenadoma, "strašiš me. Zakaj stojiva tukaj v temi? Kaj želiš od mene?"

"Želim, da si osvetiš brata," je rekel Gallagher nagloma, kakor da posluša nenadejan nagon ali načenja nepričakovan predmet, s katerim se mu je duh doslej nervozno igračkal. "Želim, da prideš k meni, Mary. Želim, da prevzameš v organizaciji mesto svojega brata. Pa višje mesto, nego ga je imel on. Ne. Ni mesto tvojega brata, na katero želim, da bi stopila, temveč . . ."

"Dan, o čem govoriš?" je hropla z grozo v glasu.

Nastal je premor, v katerem je Gallagher nepazoma približal svoj obraz njenemu. Ustnice so se jim srečale. Rahlo sta se jima poljubili. Nato se je vsa trepetajoča naglo odmeknila. Hotelo se ji je zbežati in kričati, ali ovladal jo je čar njegovega glasu. Njegov glas in soj na njegovem obrazu. Njegov obraz in romantika njegovega življenja. To jo je bliskoma uklenilo. In bliskoma se ji je tudi zjasnilo, zakaj si je toliko prizadevala, da bi ga izpreobrnila. Zato, da bi se mogla z verjetnim izgovorom shajati z njim.

In bila je toliko kot zaročena z Josephom Shortom, ki je bil "gospod", ki bi jo postavil na ugledno mesto v življenju, ki bi jo za vedno osvobodil mrzkih zvez njenega zakotnega življenja z vso to zanikrnostjo, s temi revolucijonarskimi krizami, s to peklensko negotovostjo, s to enoličnostjo, ki ti ugonablja dušo.

Mati milosti božje! Ali je v Gallagherja zaljubljena? Ali naj jo potegne grozotna očarljivost njegovega obraza in glasu, romantika njegovega življenja v mreže njegovih zarot?

"Mary," je zašepetal nazadnje, "ti si moje spopolnilo. Midva skupaj bi bila popolna celota. Ničesar drugega nama ne bi bilo treba, nič neizpolnjenega . . . é . . . no . . . tudi to ni tisto. Tega dela svoje teorije nisem še do kraja izdelal. Bližal sem se ji z drugega stališča."

"Kaj je to, Dan?" Oddaljila je obraz še bolj ter si oprostila eno roko. Zdaj je bil zagrnjen v sanje in je ni skušal ustaviti. Nasprotno, celo pustil jo je ter sedel na mizo, držeč samo njeno desnico v svoji. "Kaj hočeš od mene?" je vprašala vnovič.

(Dalje prihodnjič.)

Voditelji newyorške delavske federacije. Od leve na desno: Jeremiah Buckley, Thomas J. Lyons in Jack Wallace.

Neznani storilec

Ljuba Prenneřjeva

Nekaj strašnega se je bilo zgodilo!

Zjutraj, ko so šli zidarji, ki so gradili novo hranilniško poslopje, proti mestecu na delo, so našli v gaju pod hribom, nekaj korakov za pokopališkim zidom, ob cerkvici svetega Filipa, mrtvo deklino, ki jo je vsa Lipnica dobro poznala, mlado nečakinjo gostilničarke "Pri lepem razgledu," ki so jo klicali za Lubečkino Ančko. Kaj takega!

Ljudje so stali na cesti, se zbirali v gručah, se klicali preko ceste in mestnega trga in so drug drugega spraševali o podrobnostih grozne novice. Nihče ni vedel kaj več povedati kakor to, da so jo zidarji našli ležati mrtvo in da je bila ustreljena, pa da leži še sedaj tam in nihče ne sme priti blizu, ker jo stražijo orožniki in jo bodo dotlej dokler ne opravi sodna komisija svojega dela.

V farnem zvoniku zazvoni mrliču. Oni, ki še ničesar ne vedo, pogledajo zdramljeni po mrtvaškem zvonu skozi okna ali hišna vrata, spraševanje, klicanje, javkanje, zmajevanje z glavo in zaprepaščenost se nadaljuje do poldneva.

K Marhatu v lekarno je pridrvel učitelj Cepič.

"Kaj? Še ne veš?"

Ne, Marhat še ni ničesar vedel. Zjutraj, ko je prišel zbit in zaspan v lekarno, je bilo precej opravka. Opazil je sicer, da se zbirajo ljudje po cesti in da se je moralo nekaj zgoditi, a ker je bil s svojimi mislimi in skrbmi, vrh tega pa še z delom zaposlen, se doslej ni utegnil brigati za lipniške novosti.

Sedaj mu je Cepič hlastno pripovedoval in Marhatu je postajalo vedno tesneje.

"Pomisli! Taka svinjarija! Takole čedno dekle—tale Ančka, saj si jo dobro poznal—stara Lubečka jo je že pred leti kot otroka pripeljala s seboj nekod z Nemškega—je nekdo ubil, ustrelil z revolverjem. Zidarji so jo zjutraj našli v onem malem parku pri svetem Filipu. Da bi se bila sama? Ah, kaj še! Prvič ni imela revolverja, kdo drugi pa ji ga tudi ne bi bil dal. In kdaj bi prišla tako veselemu dekletu taka neumnost na misel!"

Marhat je s silo zadrževal sapo, da ga ne bi izdala. Čutil je srce biti tik pod vratom. Takoj, ko je slišal grozno novico, mu je šla nekako mimo zavesti. Ni je še dojel. Bil je še ves sinočen in bi bil morda z isto ravnodušnostjo sprejel vest, da mu je umrl najboljši prijatelj. Šele sedaj se je v njegovo brezbrižnost—češ, kaj morem jaz za to, tako je pač naše življenje—zaril hipen, moreč strah.

"Saj to je ravno, s čimer si vsa Lipnica beli glavo! Kdo utegne biti morilec? Doslej se še ničesar ne ve. Pravijo, in tudi jaz mislim, da bo najbrže kakšna ljubezenska zgodba vsega kriva! To se bo že razčistilo. Punca je imela baje mnogo častilcev!"

"To je laž!" je izbruhnilo iz magistra tako ostro, da je Cepič osupnil, Marhat pa se je razburjen hodeč gor in dol jezil nad neverjetno lipniško hudobnostjo in umazanostjo mišljenja, ki vidi v vsakem človeku, ki ni ustvarjen ves po lipniškem kopitu, nečedno žival, od spolzkih želja prežeto mrcino, v vseh zavrženih grehih povaljano grdobo.

"No, no, no . . ." je miril čenčavi Cepič in njegov dolgi konjski obraz se je nabiral v važne gube, hoteč s tem izraziti, da za svojo osebo dostojanstveno odklanja taka sumničenja.

"Se ne izplača razburjati se, dragi magister! Verjamem, da te Lipnica nervira, saj mene tudi! Vendar . . . kaj hočeš?" Besedo "nervira" je bil izgovoril s poudarjeno nebrižnostjo, saj je bil tako ponosen na te svoje tujke. In ker je magister sedaj le molče nadaljeval svoj nemirni izprehod, mu je pričel važno razkladati:

"Sevèda ima, kakor vsaka, tudi ta stvar svoje ozadje in menda me imaš za dovolj zrelega, da se ne oziram na lipniške čenče. Vendar—stvar ima svoje ozadje! Pravim ti, stvar ni kar tako in videl boš, da bodo morilca težko ujeli, če ga bodo sploh kdaj, in le verjemi mi, da je ljubezen v ozadju. In ne rečem dvakrat, da ne bom nečesa poskusil—zelo me mika!"

Šele sedaj se je magister ozrl vanj.

"Kaj? Kako? Ti nameravaš . . .?"

"Da. Nameravam! Če ne bodo, recimo, do pojutrišnjem drugi našli morilca, bom poskusil sam. Ampak—magister—strogo diskretno, kaj ne?"

No, ta ne bo nevaren detektiv! Ko bi le že šel! Ko bi bil človek že končno sam, da bi lahko razmišljal. Vse skupaj utegne postati nerodna zadeva, če pomisli, da je bil tudi on sinoči do enajste nočne ure v Lubečkini gostilni in da je prišel šele v pozni uri domov. Morda bo moral celo hoditi po sodnijah, pričevati, povedati, kod je hodil in s kom.

"Ali je ni škoda?" je pričel spet Cepič. "Ali se ti ne zdi, da ta grozni zločin naravnost vpije po maščevalcu? Moral je biti nekdo, ki je dekleta dobro poznal. No—s kom se je zadnje čase največ družila?"

"Z menoj gotovo ne!" je zinil Tine in že mu je bilo žal. Če se je bil Cepič že odločil za vohunske posle, bi ga takale opazka pri vsej njegovi zaroubljenosti lahko opozdrila tudi nanj, in če bi hotel, bi morda celo lahko izsledil, da je tudi on, Tine Marhat, v lanskem polétju in še proti jeseni zelo često zahajal k "Lepemu razgledu" in to gotovo ne le zaradi vina. Preneumno!

"Aha—kaj pa je tam?" se je zavzel Cepič, se naglo poslovil ter hitel po trgu navzdol, kjer se je pred sodnim poslopjem zbrala precejšnja gruča ljudi.

Tine Marhat je bil sam. Naslonil se je ob pult in strmel predse. Cigareta mu je ugašala med prsti. Zunaj so hodili ljudje mimo steklenih vhodnih vrat in izložbenega okna, gledal jih je—ne da bi jih prav videl. . . .

Anico so torej ubili! Ali jo je Terpinarjev Milan, ta, ki ga je snoči srečal? Ubili so jo! Ustrelili z revolverjem to nič hudega hotečo, nič velikega želečo, malo, mlado in življenja tako zelo željno, sentimentalno Anico Mavčevo. Sam ji je bil pravil nekoč o tujih mestih in zanimivih ljudeh, tudi objel jo je nekajkrat in potem jo bila zelo užaljena, ko ga naenkrat ni bilo več blizu. Zdaj je mrtva, ustreljena.

Otresal se je očitkov, ki so se mu vrivali, in kar vesel je bil, ko je prišla stranka, za njo druga in tretja stranka, da je moral vso pažnjo posvečati delu in mu ni bilo treba preveč misliti.

Naenkrat je stopil v lekarno žandar. Mlad žandar, Maks Ferlinc se je pisal in Marhat ga je poznal, kakor se v malih gnezdih vsi ljudje med seboj poznajo, čim bivajo kak mesec dni v njih. Marhatu je mrzlo vztrepetalo proti srcu pa je zavlekel usta v prijazen smehljaj in stopil malomarno salutirajočemu mlademu fantu kolikor mogoče mirno nasproti. "Kaj želite?"

"Dva aspirina!" je odvrnil oni mirno.

"Ali vas glava boli?" se je zagnal magister. "Potem pa imam nekaj boljšega za vas!" Prinašal mu je razne škatljice, priporočal to in ono, živahno govoril in se šalil in mu nazadnje stisnil drobno škatljico s praški, ki so baje "imenitni," in še zaračunati mu ni hotel ničesar.

"Saj vem," je dejal, "kako je. Služba je naporna, plača pa . . .! Pa tudi mene boli danes glava, se bom sam poslužil istega sredstva! Ta presneta nočna služba! No, pa tudi vi imate danes zelo naporno stvar!"

Maks Ferlinc je važno prikimal. Nerodno mu je bilo, da ga je magister, ki se sicer ni zmenil zanj, obdaril, in rad bi se mu pokazal uslužnega, pa ni vedel s čim.

"Težko je že, pa ga bomo menda vendarle dobili!" je zinil tehtno. "Sedaj še ni nič, no—eno sled bi že imeli, pa saj veste, kaj je služba—govoriti se ne sme! Pa hvala lepa, gospod! Zbogom!"

"Seveda! Ni za kaj hvaliti. Še drugič! Adijo—no!" se je dobrodušno hahljal Tine in ga še spremil do vrat.

Norec! Osel! Butec! se je zmerjal samega sebe, ko je stopal spet za pult. Le kaj me drži v krempljih, da delam take budalosti! Saj si bo moral tudi ta nazadnje reči, da ga obdarujem s praški za glavobol. Kaj pa me briga orožnik Maksi, da ga obdarujem s praški za glavobol. Saj mi ni ničesar hotel, saj ima le mačka od snočnje krokarije, pa si je prišel po aspirin, jaz pa že ves drhteč sumim, da je prišel k meni ali celo pome. Čemu se prav za prav sploh tako zelo bojim? Zakaj, da se bojim, da me je na vse vragove strah, tega si ne morem več tajiti.

Čemu prav za prav? Kdo mi kaj more? Umoril je nisem, prav gotovo ne! Anico Mavčevo je ubil nekdo drugi—morda res tale Terpinar. Saj to je ravno! Saj ta, tale Milan Terpinar bo morda skušal zvaliti sum nanj, čim bi čutil, da mu grozi nevarnost! To je! In menda je ta Terpinar res zahajal k Ančki! Sicer se bo pa izvedelo! Čemu si sploh beliti glavo!? Saj ga doslej še nihče ni ničesar vprašal. Čemu je neki zavijal poprej tako, kakor da bi imel nocoj nočno službo, ki jo opravlja vendarle samo, kadar je šef na dopustu! Nič! Dokler ga nihče izmed poklicanih ne izprašuje, mu o tem, da je srečal snoči Terpinarja, sploh ni treba govoriti. Čakati je treba in molčati! Ta, čakati in molčati—isto mu je snoči zabičevala Marija! Ah, Marija! Saj je vse le zaradi nje. Čim bi moral govoriti in bi govoril resnico, bi moral na vsak način omeniti tudi njo in tega vendar ne sme! To je ravno! In morda bi bila njegova dolžnost javiti oblasti, da je srečal Terpinarja? Kaj še! Marija bi ga imela za največjega tepca, če bi s tem nja spravil v čenče. Najvažnejša pa je na vsak način Marija, nje ne mara izgubiti in zato bo ravnal tako, da bo zanjo prav!

Saj on ni ničesar zakrivil. Bil je slučajno na cesti ob času, ob katerem se je po vsej priliki zločin dogajal, možno je tudi, da je slišal strel—oni jek, ki ga je smatral za pokanje v motorju mimo vozečega avtomobila—več pa ne ve in več mu tudi nihče dokazati ne more.

Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO
Folk Songs and Music
Tamburitza Orchestra
Station WWAE, Every Sunday 1 to 2
536 S. Clark St., Chicago — Har. 3006

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado		Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	$4.80	1 tednik in	$6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Imé.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....